

Statsvetenskapliga förbundet

FÖRBUNDSREDAKTÖR: HELENA WOCKELBERG

Statsvetarna och massmedia

Redaktören noterar att professorerna nyligen kivats offentligt om statsvetarrollen. Hon tänker då på diskussionerna på DN-debatt mellan Tommy Möller och Leif Lewin (2/5, 3/5 och 10/5 2005) respektive Ulf Bjereld och Kjell Goldmann (4/9, 6/9 och 20/9 2005). I fokus står frågan om vilket bidrag statsvetarna egentligen ska lämna till samhället, finns där till exempel utrymme för annat än den självständiga expertens sakliga påpekanden? Vilka gränser ska vi sätta upp för oss själva?

Precis sådana ämnen vill redaktören se debatterade också på dessa sidor, välkomna med synpunkter och idéer! En relaterad fråga är villkoren för våra kontakter med massmedia, villkor som begränsar våra möjligheter att själva bestämma vilken vår roll ska vara. Många är vi som efter kontakter med journalister inser att vi riskerar att utnyttjas som bricker i ett spel som inte är vårt eget. Vilka roller vi vill spela är en sak och de massmedia tillåter oss att spela en annan. Vi kan ana att det ibland är annat än vår speciella kompetens som gör att journalisten ringer till just mig eller dig. Det kan vara så att hon eller han behöver en expert (jämför ett ögonvittne,

en kvinna, en ung kvinna, en politiker, en turist eller två), precis som en radiosändning behöver mikrofoner och tidningar tryckpressar.

Varje massmediaprodukt har sina ramar och vad som helst får inte hända bara för att en inbjuden gäst ombeds uttala sig om det ena eller det andra. Redan när vi blir uppringda på tjänsterummet kan vi inse detta när journalisten serverar en färdig ståndpunkt som hon vill att en forskare ska framföra:

Journalisten: Vore det inte bättre om vi hade ministerstyre i Sverige?

Statsvetaren: Det beror på vad du menar med bättre.

Journalisten: Ja, alltså bättre för...demokratien?

Statsvetaren: Forskningen kan inte lämna ett svar på den frågan idag.

Journalisten: Men vad tycker du själv, ska vi ha ministerstyre i Sverige?

Ett av problemen i situationen ovan är givetvis att statsvetaren ogärna vill "tycka själv" om ministerstyre eller annat. Och ur journalistens synvinkel är alla "det beror på" ett potentiellt hot mot den färdiga produkten: konflikter gör sig bra i media men en intervjuad bör helst inte vara oenig med sig själv utan med någon annan (se till exempel inledningen på denna artikel). En ur forskarens synvinkel acceptabel väg – problematisering – till den tredje

---

Har du synpunkter på förbundssidan eller vill lämna bidrag är du välkommen att kontakta förbundsredaktören via e-post Helena.Wockelberg@statsvet.uu.se eller telefon 018-4713448.

---

uppgiftens uppfyllande riskerar att blockeras av massmedias dramaturgi.

Vad vi alla måste ha klart för oss är att anledningen till att vi alls blir uppringda av en journalist kan vara att denne behöver en skådespelare i ett välregisserat drama. Detta kan också förklara varför vi ibland får frågor om saker som ligger utanför vår särskilda kompetens. Journalister har inte alltid tillräckliga resurser för att göra den research som krävs för att hitta rätt person utan får nöja sig med den av oss som svarar i telefon. Detta - källkritiska - problem kan vi förhoppningsvis lösa åt journalisten genom att hänvisa till "rätt" kollega.

Den tredje uppgiften är inte att vara en passiv leverantör av "lite expertis", inte heller att ryckas med av hårt vinklad rapportering eller överdrivet polariserade ståndpunkter. Forskarens roll är tvärtom att stå upp för alla "det beror på:n" och för principen att när man ägnar sig åt vetenskap så kan vad som helst hända eftersom forskningsresultat kan visa att något är "precis tvärtom" mot vad vi förväntat oss. Om vi okritiskt deltar i massmedia på massmedias villkor bidrar vi inte till den tredje uppgiftens uppfyllelse. Så nästa gång du är i direktsändning, ta chansen att vara lite omständlig och vridande och vändande! Eller varför inte att, i pedagogiskt syfte, helt plötsligt ändra ståndpunkt och hänvisa till någon annan deltagares övertygande argument?

HELENA WOCKELBERG

Nytt engagemang för den svenska demokratin

Tage Erlander lär ha sagt att "intresset för författningsfrågorna är så pass ringa att varje försök att sätta massorna i rörelse kommer att misslyckas". Så här drygt trettio år efter antagandet av vår nuvarande regeringsform kan vi nog konstatera att Erlander hade en poäng. Författningsdebatten har inte varit särskilt stormig hos det svenska folket. Den grundlagsutredning som regeringen tillsatte sommaren 2004, som skall genomföra "en samlad översyn av regeringsformen", har nu krav på sig att ändra detta. Utredningen skall "skapa debatt och stimulera det offentliga samtalet om författningspolitiska frågor och om det svenska folkstyret" (Dir. 2004:96). På statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet tas nu tillfället i akt att delta i denna diskussion på allvar. Vi genomför en ambitiös satsning på grundlagsutbildningen i form av ett författningspolitiskt rollspel, Grundlagskonventet.

Sverige har en i många hänseenden positiv tradition med politisk konsensus kring författningspolitiska beslut. Partierna har genom åren ansträngt sig för att finna kompromisser som de alla kan gå med på. Men det är ingen självklarhet att partiernas gemensamma intressen är det samma som allmänintresset när det gäller frågor om politiska spelregler. De många och långa författningsutredningar som föregick vår nuvarande grundlag präglades ofta av dagspolitiska trätoämnen. Dess slutliga utformning blev en i flera stycken märklig kompromiss mellan partiintressen (se t.ex. Westerståhl 1976:4). Det är